

คม·ชัด·ลึก

ปีที่ 16 ฉบับที่ 5596 วันอังคารที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 หน้า 6

ธนาคารพันธุ์พืชผัก'บ้านห้วยนา' ชุมชนสร้างสุขด้วยอาหารปลอดภัย

เมื่อเทคโนโลยีทุกแขนงได้เจริญก้าวหน้าจนสร้างความสบายและอำนวยความสะดวกจนผู้คนเคยชิน ทำให้พฤติกรรมการบริโภคของสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือชนบทล้วนเปลี่ยนแปลงไป อย่างภาพที่เห็นได้ชัดที่สุด คือข้ออ้างถึงการทำงานที่เร่งรีบ จึงพึ่งพาอาหารสำเร็จรูปเป็นส่วนใหญ่และนิยมซื้อพืชผักตามท้องตลาดมา บริโภค โดยไม่คำนึงถึงสารตกค้าง ที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย อย่างเช่นที่บ้านห้วยนา หมู่ 3 ต.ท่าไม้ อ.ภูเพียง จ.น่าน แม้จะเป็นชุมชน ต่างจังหวัดแต่ที่นี่ก็ประสบกับความเปลี่ยนแปลงที่วุ่นวายเช่นกัน

จากข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ท่าไม้ ได้สุ่มตรวจผักที่จำหน่ายในตลาดทุกปี พบว่ามีสารเคมีจากยาฆ่าแมลงตกค้างในผักหลายชนิด เช่น ผักกาด ผักชี ผักบุ้ง แดงกวา ฯลฯ ซึ่งเมื่อปี 2553 มีผู้ป่วยด้วยอาหารเป็นพิษ จำนวน 3 คน สาเหตุเนื่องจากซื้อผักที่มีสารปนเปื้อนสารฆ่าแมลงจากตลาดมาบริโภค ขณะเดียวกันอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ประจำหมู่บ้าน ได้สำรวจเมื่อปี 2556 พบครัวเรือนที่ยังขาดความตระหนักในด้านการปลูกผักปลอดสารเคมีไว้บริโภคเองกว่า 100 ครัวเรือน ไม่มีการปลูกผักไว้กินเอง ด้วยเหตุนี้ชาวชุมชนห้วยนาจึงต้องเสี่ยงต่อการบริโภคผักปนเปื้อนสารเคมีและส่งผลกระทบต่อด้านสุขภาพเรื่อยมา

สำหรับบ้านห้วยนา เป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทอยู่ห่างจากตัวเมืองน่านเพียง 8 กิโลเมตร มีประชากร 573 คน 154 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย เมื่อพบกับข้อมูลที่น่าตกใจนี้ ผู้นำหมู่บ้าน นำโดย ประยงค์ ธนะมา กำนันตำบลท่าไม้ ได้เข้าร่วมโครงการร่วมสร้างชุมชนและท้องถิ่นให้น่าอยู่ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนปลูกผักปลอดสารไว้บริโภคภายในครัวเรือน เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพและลดรายจ่ายในครัวเรือน และสร้างการมีส่วนร่วมของคนชุมชนในกิจกรรมต่างๆ

สิ่งแรกที่ทำคือการจัดตั้งสภาผู้นำชุมชนเพื่อขับเคลื่อนโครงการจำนวน 25 คน ซึ่งมาจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ส.อบต. แกนนำกลุ่มอาชีพ องค์กร หัวหน้าคุ้ม กลุ่มเยาวชนและภาคีเครือข่าย ประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดทิศทางการทำงาน และต้องทำให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่าง ถ้าไปบอกอย่างเดียวไม่มีใครเชื่อ พร้อมทั้งจัดตั้ง "ธนาคารพืชผักบ้านห้วยนา" ด้วย

กำนันตำบลท่านาว กล่าวถึงธนาคารพืชผัก ว่าจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นจุดแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ กล้าพันธุ์ผัก เพื่อให้ชุมชนนำไปปลูกที่บ้านของตนเอง โดยให้ชาวบ้านที่อยากได้พันธุ์ผักมาขอได้ แต่ต้องมีอะไรมาแลกเปลี่ยนกัน ไม่ว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์ หรือกล้าพันธุ์ก็ได้ ซึ่งจะช่วยให้มีความมั่นคงทางด้านพันธุ์ผักในปีต่อๆ ไป โดยขณะนี้มีชาวบ้านที่ปลูกผักไว้บริโภคมากถึง 70-80 หลังคาเรือน และปลูกผักไม่น้อยกว่า 20 ชนิด เช่น พริก มะเขือ ตะไคร้ พักทอง ผักบุ้ง คะน้า ผักกาด มะเขือเทศ ต้นหอม ผักชี ขึ้นช่าย ชะอม มะละกอ ถั่วเป็นต้น ซึ่งการปลูกทั้งหมดมุ่งเน้นไว้บริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก หากเหลือจึงจะนำไปขายที่ตลาดกลางหมู่บ้าน ซึ่งเราได้จัดทำขึ้นเพื่อรองรับผลผลิตของชาวบ้าน และให้เป็นแหล่งอาหารปลอดภัยแก่ผู้สนใจทั่วไปจนเป็นที่เข้าใจของคนในพื้นที่ข้างเคียงว่า จะหาผักปลอดสารต้องไปซื้อที่ตลาดบ้านห้วยนา

“ตอนนี้ชาวบ้านท่านาวมีความสุขเพิ่มขึ้น ได้ปลูกผักไว้กินเอง มีอาหารที่ปลอดภัยดีต่อสุขภาพและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนมากขึ้น ตลอดจนสามารถขยายผลไปยังหมู่บ้านข้างเคียงได้ด้วยเช่นกัน” กำนันตำบลท่านาวกล่าว

ส่วน ลุงชวน นานัญญา ชาวบ้านห้วยนา วัย 65 ปี กล่าวหลังจากเข้าร่วมโครงการว่า ช่วงแรกไม่ค่อยสนใจปลูกผักไว้กินเองเท่าไร อาจจะมีบ้างแต่ก็ไม่มาก ปลูกทิ้งปลูกขว้าง แต่เมื่อมาเข้าร่วมโครงการก็ได้กันพื้นที่หลังบ้านทำเป็นแปลงผัก 3-4 แปลง ปลูก คะน้า ผักบุ้ง ผักชี และผักตามฤดูกาลบ้าง ขณะเดียวกันก็เลี้ยงไก่ไข่เสริมไปด้วย ทำให้มีกิน เหลือก็นำไปขายที่ตลาด

“ทุกวันนี้แทบจะไม่ต้องใช้เงินจ่ายค่ากับข้าว ได้กินผักปลอดสารพิษ ดีต่อสุขภาพร่างกาย ขอบคุณ สสส. ที่เข้ามาส่งเสริมให้พวกเรามีความสุขทั้งกายและใจ” ลุงชวน กล่าว

บ้านห้วยนา หมู่บ้านที่ขับเคลื่อนด้วยสภาผู้นำที่เข้มแข็งที่ต้องการให้ชุมชนน่าอยู่ ซึ่งได้ใช้การส่งเสริมปลูกผักปลอดสารเป็นกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และเห็นผู้อื่นใด คือ คนในชุมชนมีความสุขดีทั้งกายและใจ

● โค้ชข่าวเกษตร ●